

Nr 441

Av herr **Lindahl**, om vissa kontrollåtgärder beträffande kemiska preparat.

(Lika lydande med motion nr 357 i Första kammaren)

Varje år introduceras tusentals nya kemiska substanser i människans miljö. Många av dessa kan karakteriseras som gifter och många kommer också på ett eller annat sätt i beröring med människans ämnesomsättning. Tyvärr är endast en ringa del av de nya kemiska substanserna föremål för tillfredsställande undersökning över giftverkan på den mänskliga organismen — inte minst viktigt i detta sammanhang är långtidseffekter av relativt små doser. Problemet har fått ökad aktualitet i samband med nya vetenskapliga rön om bl. a. cancer och skador på arvsmassan hos människan.

Mest tillfredsställande är situationen när det gäller läkemedel. Det åligger här tillverkaren, och inte konsumenten (samhället-individen), att i registreringsansökan styrka sådana toxikologiska experiment som syftar till att påvisa substansens eventuellt skadliga effekter. Fördelarna med ett sådant system är uppenbara. Samhället har inte resurser att utföra de dyrbara och tidskrävande försök som är nödvändiga, men kanske viktigare, tillverkaren vet att han endast har råd att satsa på bra preparat. Flödet av kemiska substanser minskar naturligtvis, men samtidigt förbättras de enskilda substansernas avsedda (terapeutiska) effekter, något som ur alla synpunkter gagnar samhället-individen.

Förutom för läkemedel krävs i dag liknande registreringsförfarande i Sverige för bekämpning och tillsatser i föda. Övriga potentiella gifter sorterar visserligen i princip under giftförordningen, men där berörs endast frågan om tillstånd för tillverkning av, handel med, import av och märkning avgifterna.

För att summera samhällets-individens möjligheter till skydd mot oönskade effekter av kemiska substanser kan man alltså konstatera, att detta skydd ännu är otillfredsställande. En djungel av stadgor, förordningar, forsknings- och exekutivinstanser har att fortlöpande övervaka redan etablerade kemiska preparat och samtidigt möta en ständigt stegrad ström av nya. Något mera omfattande ansvar läggs endast i vissa fall på tillverkaren — samhället får relativt sett allt knappare resurser att i stickprovsundersökningar och vid akuta krislägen ingripa. Neurosedynkatastrofen visade med önskvärd tydlighet att de kontrollåtgärder som gäller för läkemedel måste betraktas som miniminivå när det gäller kemiska substanser med anknytning till människans miljö.

När man talar om solidaritetens samhälle glömmar man lätt bort att begrep-

pet solidaritet måste gälla även mellan generationer. Vi har redan i dag svårighet att bemästra den förändring av och återverkning från vår livsmiljö, som de kemiska substanserna på alla områden medverkar till. Det måste då betraktas som helt otillständigt att genom passivitet i dessa frågor vältra över ansvaret på kommande generationer. Och situationen blir framgent allt akutare om spridning av kemiska substanser får fortsätta utan stöd av relevanta kunskaper om deras bieffekter — substanser vilkas nyttoverkan många gånger är helt obestyrkt eller tvivelaktig.

Olägenheten med den nuvarande bristfälliga kontrollen över kemiska substansers effekter kan illustreras på ett flertal sätt. Mest aktuellt f. n. är kanske blybensinproblemet. Blybensin har i Sverige, som i de flesta andra länder, introducerats utan närmare övervägande av de hälsorisker som kan uppstå för allmänheten vid inandning av blyhaltig luft under långa tider. Behandlingen av ärendet har inskränkt sig till föranstaltning om försiktighetsåtgärder till skydd för sådana yrkesgrupper som sysslar med blybensin — service- och garagepersonal m. fl.

Amerikanska hälsovårdsmyndigheter slår fast att några bevis för att blygaser skulle vara ofarliga för befolkningen inte presenterats (Public Health Service, publikation nr 712, sid. VIII).

Vad man f. n. vet, är att medelamerikanens blyvärden i blodet (0,1—0,5 ppm) ligger tämligen nära de nivåer där allvarliga akuta blyförgiftningssymtom brukar inträda (0,7—0,8 ppm). Vidare vet man att blynivåerna i städernas gatudamm är stigande (f. n. släpps årligen närmare 120 ton finfördelat bly ut från avgasrör i Stockholmsluften) och stora arealer odlade växter blir kontaminerade från vägarnas trafik. En alldeles färsk uppgift anger ca 10 ppm bly i grönkål, som odlats 30 m från en förortsväg i Stockholmstrakten — jfr § 7 i livsmedelsstadgan, som föreskriver högst 3 ppm bly i livsmedel.

Från alla delar av världen ackumuleras undersökningsresultat som antyder ogynnsamma blyeffekter på människan — bl. a. genetiska skador och högre sjukdomsfrekvens framför allt för nervsjukdomar.

Det går inte att reducera blyhalten i avgaser med avgasrenare. Däremot kan man tillverka bensin helt utan tillsatser men med samma höga oktantal som blybensinen. De ökade kostnaderna för detta har enligt en representant för den amerikanska petroleumindustrin uppskattats till 1,5—2,4 öre pr liter. I denna siffra är inkluderat de för oljeindustrin nödvändiga engångsinvesteringarna.

Med hänsyn till vad som ovan anförts, föreslår jag,

att samtliga kemiska substanser som nyetableras i människans miljö registreras enligt samma förfarande som nu gäller för läkemedel, bekämpningsmedel och tillsatser för livsmedel,

att en samordning av kontroll- och registreringsmyndigheter för samtliga kemiska substanser kommer till stånd,

att åtgärder vidtages så att bly som tillsatsmedel till bensin successivt avskaffas, samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa
att dessa frågor blir föremål för en skyndsam utredning.

Stockholm den 25 januari 1967

Essen Lindahl (s)
